

Дзіцячы мастацтва

Год выдання 37-ы
№ 3 [2272]
10 студзеня 1969 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЗОУ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

А. ЗАБОРАЎ. ПЕРАД БУРАЙ (Масла).

3 Юбілейнай мастацкай выставкі.

СЁЛЕТА ВYПУСЦІЦЬ «БЕЛАРУСЬ»

РАСКАЗВАЕ ДЫРЭКТАР ВYДАВЕТВА З. МАТУЗЭЎ

У мяне ў руках сігналныя экзэмпляры новых кніг, якія неўзабаве атрымаюць чытачы, — літаратуразнаўчы прац «Якуб Колас. Духовны вобраз героя» Івана Науменкі і «Гісторыя і сучаснасць» Сцяпана Александровіча. Гэта самыя першыя нашы выданні ў новым годзе. А за ім і бліжэйшы час уобачач свет шмат новых грамадска-палітычных, мастацкіх, навукова-даследчых кніг, у выхадных звестках якіх будзе ўжо значыцца: «Выдавецтва «Беларусь», 1969».

Усяго наша выдавецтва выпусціць сёлета каля 430 назваў кніг, брашуры і іншай друкаванай прадукцыі агульным тыражом больш за 12 мільяёў экзэмпляраў. Зразумела, немагчыма нават пералічыць усё, што выпусціць выдавецтва ў гэтым годзе. Спільным на тых выданнях, якія могуць мець найбольшую цікавасць для чытачоў газеты «Літаратура і мастацтва».

Перш за ўсё — пра выданні, прысвечаныя правальду ўсіх народаў Уладзіміру Ільчу Леніну, 100-годдзю з дня нараджэння якога рытуецца адзначыць савецкі народ. Мы маем у выхадзе ў пераходзе на беларускую мову пяць прац Уладзіміра Ільча — «Партыйная арганізацыя і партыйная літаратура», «Дзіцячая хвабра «Ляліны» ў камунізме», «Задачы саюзаў моладзі», «Валікі пачы» і «Аб значэнні валікінага матэрыялізму». Ненатары з іх ужо ў вытворчасці і хутка ўбачыць свет.

Ленінская тэма займае ганаровае месца ў планах усіх рэдакцый выдавецтва. Так, у плане выпуску грамадска-палітычнай літаратуры — кароткі біяграфічны нарыс «У. І. Ленін», зборнік «Імя Леніна» (пра асобы і творчыя, грамадскія, навуковыя і культурныя прадпрыемствы, арганізацыі і ўстановы рэспублікі, якія носяць імя Леніна), зборнік артыкулаў «Па Ільчу зварочваю крок» — пра сямнаццаці гады Беларускай Партыі.

Прапагандыстам, агітатарам, масаваму чытачу адрасаваны кніга «Развіццё У. І. Леніным тэорыі навуковага камунізму» тэорыя падрыхтоўкі і правадзення Валікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі (кніга напісана калектывам аўтараў), зборнік «Пісьмы працоўных Беларусі У. І. Леніну (1917—1924 гг.)», які выходзіць у новым, дапоўненым выданні, брашуры кандыдатаў і студэнтаў навуковых спецыяльнасцей С. Саламаха і В. Коршука «Ідэя Леніна перамагае».

Рэдакцыя, якія выпускаюць мастацкую літаратуру, папоўняць нашу ленінскую палічку новымі выданнямі мастацкай літаратуры. Святочна будучы выкладаць падарункова выданні нарыса М. Горкага «У. І. Ленін» і паэмы У. Маякоўскага «Уладзімір Ільч Ленін». У зборніку «Жывы за ўсіх жывых» і «У нашых сэрцах Ільч» уводзіць лепшыя творы нашых паэтаў і празаікаў, прысвечаныя ленінскай тэме. Зборнік «Славы Леніна, партыю славы» складаюць леп-

шыя песні беларускіх кампазітараў пра Леніна і партыю. Нашы чытачы-дзці атрымаюць кнігі — аповяданні пра Леніна — «Старэйшы» С. Антонова і «Хлопчык з Сібірска» Ю. Махінай і Г. Хаіта.

Рэдакцыя грамадска-палітычнай літаратуры выпусціць рад кніг і брашур на пытанні гісторыі КПС С і КПБ, партыйнага і дзяржаўнага будаўніцтва, ідэалагічнай работы, а таксама на асабістых тэм. Аб патрыятычных справах нашага народа, аб подзвігах яго герояў — многія кнігі гістарычнай і ваенна-мемуарнай літаратуры. Выйдзе біяграфічны нарыс пра Міна Шырава (аўтар Антон Бялейч), успаміны былых падполшчыкаў і ўдзельнікаў партызанскага руху ў гадзі Вялікай Айчыннай вайны Героя Савецкага Саюза Э. Лаўрыновича, А. Бароўскага, К. Груздэва, М. Джагарова, У. Янавіча і інш.

Амаль уся мастацкая літаратура, што выдасца ў рэспубліцы, выпусціцца нашым выдавецтвам. Мастацкая кніга займае ганаровае месца ў нашым тэматычным плане. Тут і зборы твораў і выбраныя творы, выданні нашых сэрца, новыя кнігі беларускіх паэтаў, празаікаў, драматургаў, крытыкаў.

Што канкрэтна атрымаюць сёлета чытачы з мастацкай літаратуры? Падпісчыкі атрымаюць першыя тэмы збору твораў П. Глебка, І. Мележа, П. Пестрака, два апошнія тэмы трохтомнага збору твораў М. Лужаніна. Убачыць свет двухтомнікі выбраныя твораў А. Бялейча, А. Зарыцкага, К. Кірэня, кнігі выбраныя лірыкі М. Аўрамчыка, Е. Лосы, М. Кульбака, І. Харына. Перавыдаюцца дакументальныя аповесці І. Новікава «Руны страляюць на Упор» і кнігі аповесцей І. Шамякіна «Трыгонне шчасце».

«Бібліятэка беларускай прозы» папоўніцца кнігамі выбраныя твораў А. Рылькі і Я. Скрыгана, аповесцю А. Карлюка «Данута», «Бібліятэка беларускай прозы» — кніжкамі Г. Вураўкіна, А. Вялюгіна, А. Русецкага, Ю. Табіна, У. Хадыкі, а «Бібліятэка беларускай драматургіі» — п'есамі «Хто смеяцца апошнім» К. Крапівы, «Паўліна» Я. Купалы, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона.

У сэрцы «Беларускі раман» выйдзе «Веканомны дні» І. Лынькова і «Сэрца на далоні» І. Шамякіна. Дарчы, гэта сэрца будзе выпускацца таксама і на беларускую мову.

З новых празаічных твораў убачыць свет аповесці У. Дубоўкі, А. Савіцкага, В. Гузанава, кнігі аповяданняў А. Васілевіча, М. Ракітнага, Я. Каршукова, Р. Ролеса, Б. Стральцова, П. Кавалева і інш.

Спадзяёмся, што чытачы прыхільна сустронюць першыя кнігі маладых празаікаў М. Вышыньскага, А. Кандрусевіча, І. Кірэйчыка, І. Шалманова, А. Пічурка.

Варта згадаць, назваў калектывы зборніку «На стэпніку» — кніга артыкулаў, памфлетаў і фельетонаў нашых пісьмен-

каў аб брудных справах беларускіх буржуазных нацыяналістаў, паслугах імперыялізму і чарговы «Дзень паэзіі»—1969».

Сёлета ўбачыць свет яшчэ некалькіх зборнікаў вершаў беларускіх паэтаў. Сярод іх — кнігі П. Броўкі, Р. Барадулліна, В. Варыбі, В. Зуёнка, Ю. Гаўрука, А. Лойкі, П. Прыходзькі, А. Дракаўскага, Н. Кісіліка, а таксама першыя зборнікі маладых паэтаў Ю. Голуба, В. Патавай, М. Казанова, Я. Крупельчыка, У. Скарыніна, Я. Шабана, Л. Дайнекі.

Рад кніг выдасца ў гэтым годзе беларускія крытыкі і літаратуразнаўцы. Сярод іх — манатграфічнае даследаванне сучаснага беларускага раману «Гістарызм і пафас сучаснасці» С. Андрэяна, крытыка біяграфічных нарысаў «Валікі Ільч» М. Ароўкі і «Эліза Ажэшка» В. Патавай, зборнік літаратурна-крытычных артыкулаў Д. Бураўкі і Р. Шарабы.

Масавым тыражом у пераходзе на рускую мову будзе выпушчаны кніга аповяданняў і аповесцей А. Марціновіча, раман А. Асленкі «Вогненны азімут», кніга лірыкі А. Пысіна «Карэбелыны сонны». Наша выдавецтва значна павялічыла выпуск перакладных кніг з моў народаў братніх рэспублік і замежных краін. Сярод кніг, што выйдзе сёлета, хочацца найперш адзначыць кнігу выбранай паэзіі М. Лермантава і «Слеў аб Гаўрава» Г. Лангфела, абдэзе — у перакладзе А. Кулішова. Асобныя кніжкі на беларускую мову выйдзе гумарыстычныя аповесці А. Шпіна, лірыка народнага паэта Латвіі Я. Судрабкіна, зборнік аповяданняў туркменскай празаікаў і анталогічны зборнік лужыцкай паэзіі «Там, дзе Шпрэя шуміць».

Больш за шасцідзесят кніг атрымаюць малодшыя чытачы — дзеці і падлеткі. Дзіцячая рэдакцыя выдавецтва выпускае для іх беларускія народныя казкі, багата ілюстраваныя нашымі мастакамі, некалькі тэматычных зборнікаў, кнігі пазнаваўчага характару, кнігі вершаў, аповяданняў і аповесцей беларускіх пісьменнікаў. Новыя кнігі для дзяцей выдасца ў Юрэйчы, С. Шухвечы, Д. Бічаль-Зягнева, Е. Лосы, Э. Агніцэ, П. Кавалева, М. Ваданосаў і многія іншыя пісьменнікі як старэйшага, так і маладошага пакалення. У пераходзе на беларускую мову выйдзе некалькі кніжак — «Нароль Машоў 1» Я. Корчука, «Маленны прынец» А. Сент-Экзюперы, дзіцячыя творы Л. Талстога.

Сярод кніг вытворчай, даведачнай, медыцынскай, музычнай літаратуры большасць спецыяльных выданняў. Аднак асобныя выданні разлічаны на масавага чытача.

Аматарам музычнага і тэатральнага мастацтва адрасаваны зборнікі твораў беларускіх кампазітараў у сэрцах «Мастацка-самадзейнасці» і «Нашы кампазітары». Некалі слоў аб сёлётай вышукнай прадукцыі нашага выдавецтва. Апрача палітыкаў, паэтаў, бунтэлаў на грамадска-палітычныя тэмы, мы выпускаем малаўлічана аформленыя ілюстраваныя турыстычныя альбомы-даведнікі пра Мінск і Гомель.

Вось, каротка, пра тое, што пабачыць сёлета свет у нашым выдавецтве. Я не мог тут назваць усе кнігі. Таму чытачоў газеты «Літаратура і мастацтва» і нашых будучых чытачоў, усіх, хто захаце больш падрабязна пазнаёміцца з будучымі кнігамі выдавецтва «Беларусь», я адсылаю да нашых тэматычных планаў, якія ёсць у кнігарнях і спажывацтвах.

ЛЕНІНУ ПРЫСВЯЧАЕЦА

Да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна выдавецтва «Савецкі» выдасца кніжкаў каля 110 выданняў агульным тыражом 160 мільяёў экзэмпляраў. Сярод іх намага арыгінальных і самабытных. Напрыклад, камплекты паштоўкаў з работамі мастакоў славацкага Палеха; узорыя кэзкі-быль Бакарова «Ленінская праўда» і ілюстрацыі Кавалева да паэмы Уладзіміра Маякоўскага.

Унікальнай будзе кніжка-альбом «Скарбы рускай культуры». У ёй чытач сустрэнецца з факсімільнымі адбіткамі прац Леніна, а таксама буйнейшых прадстаўнікоў айчынай культуры. Рэпрадуцыя рукапісаў суправаджаюцца тэкстамі, напісанымі лепшымі сучаснымі спецыялістамі. Тэксты друкуюцца на рускай, англійскай і французскай мовах. У кнігу ўвойдуць сорок важнейшых дакументаў за 100 гадоў рускай гісторыі і культуры. Надалей мяркуюцца пашырэнне храналагічных рамаў выдання.

Вялікую цікавасць выклікаюць старонкі з працы фотамастака Гараніна «Дзясць дзён, якія ўскаліхнулі свет». Аўтар добра аперуе магчымасці фотаматэму. Ён уводзіць у выдання расказ вобраз Уладзіміра Ільча, дасягнуў моцнага эмацыянальнага ўздзеяння.

У трохтомным альбоме — мастацкі творы, прысвечаныя Леніну. Рэпрадуцыя жывапісу, графікі і скульптуры аб'ядноўваюцца прыгожым футуралізм у малюнку мастацкую галерэю. Больш буйным фарматам будзе выпушчаны падарунковы альбом «У. І. Ленін» з 50 рэпрадуцыямі карцін савецкіх мастакоў. А мастацкі альбом «Па лейнінскіх мясяцах СССР» з 60 рэпрадуцыяў расказаў аб жыцці і дзейнасці правядора рэвалюцыі ў нашай краіне. Яго як бы дапаўняе другое арыгінальнае выданне — фотальбом «Ленін за рубяжом». У альбоме — матэрыялы экспазіцыі замежных музеяў У. І. Леніна. Працоўныя Аўстрыі, Англіі, ГДР, Даніі, Італіі, Польшчы, Фінляндыі, Францыі, Чэхаславакіі, Швейцарыі ахоўваюцца тэмамі, звязанымі з памяцю аб Уладзіміры Ільчы.

У кожным з двух альбомаў кішэняга фармату «Імя жыцця» і «Герой Леніна» будзе змяшчана па 100 фотаздымкаў. Зборнікі фотаздымкаў прысвечаны тэме Ленін у Крамлі, Цэнтральны музей У. І. Леніна, Дзяржаўны музей рэвалюцыі.

Сорак друкаваных аркушаў у падарунковым фотальбоме «Трыумф Леніна». У шматлікіх дакументальных здымках ён паказвае сутнасць вялікіх перамогаў XX стагоддзя, якія звязаны са справай і думкамі Леніна і ідэямі камунізму. У альбоме багаты дэкаратыўны матэрыял, лічы і каментарыі.

Пра важныя этапы барацьбы Леніна, партыі і працоўных за новае грамадства расказае фотальбом «Дарога наша правільная». У ім — унікальныя фотаздымкі.

Усё гэта прадстаўлена на выставцы ў Камітэце па друку пры Савецкім Міністэрстве ССР. Тут таксама разглядаюцца плакаты на ленінскую тэму з 1924 па 1967 год, каларовыя дыяплазіты, вышывальныя паштоўкі, выставкі і падборкі рэпрадуцыяў. Асобныя падборкі пашоўкаў даюцца мелюніку Жукава і Васілева. Рытуецца арыгінальны альбом «Дзёнам пра Леніна».

Завяршаючы работу над юбілейнымі выданнямі, «Савецкі» художнікі рытуецца падарваць чытачам альбом Траццякоўскай галерэі ў чатырох кніжках. Яны будучы ўкладзены ў адзін футура, аперэзаны стужкай з надпісам «100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна прысвечанае». Дзекрат аб нацыяналізацыі Траццякоўскай галерэі, як вядома, быў падпісаны У. І. Леніным.

Наведвальнікі выставкі мелі магчымасць знаёміцца і з іншымі цікавымі выданнямі: макетам і афармленымі элементамі кнігі Трыфанавай «Скульптары Н. Андрэў і яго Ленініяна», кнігай Фельдэ «Імя Ленін жыў у Парыжы», наценным фотакалендаром «Па лейнінскіх мясяцах», мастацкім календаром на 1970 год «У. І. Ленін» і іншымі работамі, якія ляжыць у працэсе падрыхтоўкі і друку.

Іван КУЦОЎ, (АДН).

БЕЛАРУСЬ АРХІТЭКТУРНАЯ

ПРАКТЭ ГЭТАГА прыгожага састада будынка гарманічных форм стварылі віцебскія архітэктары Уладзімір Зубкоў і Зініда Конаш. Гаспадары і аўтары залаў падарамі ў ім будучы студэнты Віцебскага педагагічнага інстытута. Будынак, у якім размяшчацца лекцыяныя залы і навуковыя кабінеты, добра скамаманаваны з прылягаючымі да яго памяшканнямі інстытутскага службова-спартыўнага і антавай заламі, лабараторыямі, сталавай і іншымі.

Размяшчаны на свабоднай тэрыторыі, будынак педагагічнага інстытута ўпрыгожыць горад над Дзвіной.

У. БУЛЫГА, ЮНАЦТВА БАЯВОЕ (Гінец). Юбілейнай мастацкай выставкі.

СКАРБ НЕАЦЭННЫ

ЛЯ КНІЖНЫХ СТЭНДА БЕЛАРУСКАЙ ВДНГ

У гэтыя дні ўвага многіх мінчан і іх гасцей звернута да прыгожага шклянога будынка на беразе Свіслачы, дзе размясціліся шматлікія экспанаты Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі нашай рэспублікі за 50 гадоў. Тут заўсёды людзі. І гэта не даўна — людзі з гонарам любуюцца плёнам сваіх кроў.

Каля трох гадоў правёў я ў гэтым палацы часу і, прызнаюся, не заўважыў, як праліцець час. Я не збіраўся расказаць пра ўсю выставку, расказаць толькі пра адны яе аддзелы — кніжны. Каля яго павялічае на выставцы і не запыліце сядзі — многае страціце. Тут перад вамі як бы праходзіць уся гісторыя кнігадрукавання з часоў Скарыны і да нашых дзён.

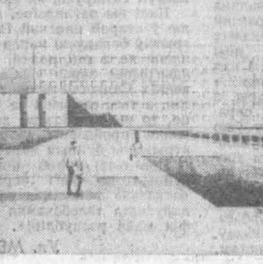
Экспазіцыя, у якой налічваецца каля пятага тысячы экспанатаў, адрываецца кніжачкамі і плакатамі «Кніга — велізарная сіла». Тут прадстаўлены брашуры У. І. Леніна «Як ашукаць народ сацыялісты-рэвалюцыянеры і што даў народу Новы Урад беларускай працы ў «Урокі рэвалюцыі», «Зямельнае пытанне», «Палітычная партыя ў Расіі і задачы пралетарыятаў». Брашуры гэтыя былі выданы ў Мінску ў 1917 годзе і падпісаны — Н. Ленін.

Побач з Поўным зборам твораў У. І. Леніна на беларускай мове — яго біяграфія, кнігі беларускіх вучоных — гісторыкаў, пісьменнікаў, паэтаў пра Ільча. Сярод іх — «Пісьмы працоўных Беларусі У. І. Леніну», зборнік «У. І. Ленін у беларускай народнай творчасці», зборнік вершаў «Мы славім Леніна, мы славім партыю».

Большавіцкія выдавецтвы ў Беларусі пачалі дзейнічаць у 1917 і пачатку 1918 года. Найбольш значны сярод іх было выдавецтва «Звязда» пры Мінскім камітэце РСДРП(б). Першымі яго выданнямі былі працы У. І. Леніна. З тых пор беларускія творы выходзілі ў Беларусі 375 разоў агульным тыражом больш чатырох мільяёў экзэмпляраў.

У гэтым аддзеле можна ўбачыць аб'ёмны «Капітал» К. Маркса, «Маніфест Камуністычнай партыі» К. Маркса і Ф. Энгельса на беларускай мове, з фотакопіямі аўтарскіх рукапісаў, шматлікія працы на гісторыю Кампартыі Беларусі. Творы К. Маркса і Ф. Энгельса ў нас выдываліся 101 раз тыражом 816 тысяч экзэмпляраў.

Сярод экспанатаў стэнда «Мастацкае слова» вельмі каштоўны і цікавы — радзія выданні твораў Якуба Коласа, Нандрата Крапівы, Цішка Гарціна, і паэма Міхаса Чарота «Босыя на вогнішчы», аповяданні Кузьмы Чорнага, кніга Уладзіміра

І. СУЧКОЎ.

Я. МАКОУСКАГА.

НОВЫ НАРОДНЫ

За дасягнутыя поспехі ў развіцці харовага, харэаграфічнага і музычнага мастацтваў, актыўную работу па мастацкаму абслугоўванню працоўных калегія Міністэрства культуры БССР прысвоіла ганаровае званне «Народны ансамбль песні і танца» савецкаму ансамблю песні і танца Яромнскага сельскага Дома культуры Гомельскага раёна.

Яромнскі ансамбль песні і танца аб'ядноўвае тры калектывы: харавы, танцавальны і музычны. У склад іх уваходзіць 120 чалавек. Самы старэйшы з іх — харавы, ён створаны сорак гадоў назад.

Як ансамбль, калектыв існуе з 1956 года. У тым жа годзе ён паспяхова выступіў на абласным аглядзе мастацкай самадзейнасці з музычна-харэаграфічнай кампазіцыяй «Багаты і славуць наш калас», а ў наступным годзе — у Мінску, на заключным канцэрце Рэспубліканскага агляду сельскай мастацкай самадзейнасці. Ужо тады калектыв быў узнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР і Ганаровай граматай Міністэрства культуры БССР. У 1962 годзе ансамбль удзельнічаў у Другой дэкададзе самадзейнага мастацтва Беларусі з музычна-харэаграфічнай кампазіцыяй «Плывуць над вяскай песні ішчэ», а ў 1965 годзе — у Гродзе дэкададзе кампазіцыяй «Плыва пра хлеб». Ансамбль з поспехам выступіў у Маскве на ВДНГ. У 1967 годзе ансамбль стварае яшчэ адну цікавую кампазіцыю — «Гім зямлі каласнай», якую таксама паказвае ў Мінску.

Летась на абласным аглядзе мастацкай самадзейнасці Яромнскі ансамбль песні і танца выступіў з новай цікавай кампазіцыяй — «Радзіма мая дарога».

Яромнскі калектыв мастацкай самадзейнасці рэгулярна выступае перад працоўнымі раёна і вобласці. У 1968 годзе ён даў 36 канцэртаў. Харавой групой ансамблю кіруе Надзея Юшчык — танцавальнай — Тамара Кайжыц, спрымай — Валентын Зайлін, імпрэсарнай — Людміла Асіпенка.

БІБЛІЯТЭКАР - ВЫДАТНІК

Вось ужо чатырнаццаць гадоў загадвае Урчынская сельская бібліятэка Яніна Канстанцінаўна Дзюдзі. Спачатку яна многа часу адважала ўпарадкаванне і пашырэнне кніжнага фонду (ціпер ён складае ўжо 8 тысяч тэкстаў). Потым пачала больш працаваць з чытачамі, пачала лясць тымі, хто рэдка заходзіў у бібліятэку. Аналізавала, што гэта пераважна мшкары з дзельна хутароў і вёсак. Тады Яніна Канстанцінаўна арганізавала і паслала да іх кніжніцу перасоўніка.

З часам актыўная бібліятэка пашырэння павялічылася і колькасць чытачоў. Ціпер іх каля тысячы чалавек. Многія чытачы працуюць кнігаходамі, чытаюць мастацкія творы састарэлыя.

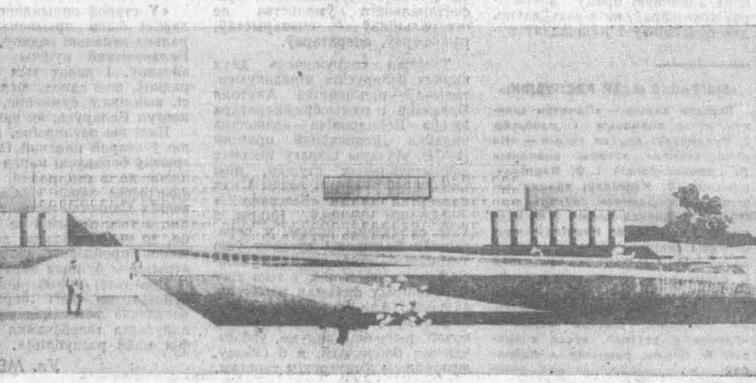
Урчынская сельская бібліятэка з'яўляецца адной з лепшых у Іўеўскаму раёне. Ёй прысвоена ганаровае званне «Бібліятэка выдатнай работы», а Яніну Канстанцінаўна Міністэрства культуры ССР узнагародзіла значком «За выдатную работу».

Ціпер бібліятэка рытуецца да ленінскага юбілею. Тут прапанаваўшы літаратуру аб Леніне, арганізаваны стэнд «Наш Ільч», а таксама стэнд, прысвечаныя мінулай і сённяшняму Беларусі, не дасягнуў у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, культуры, гісторыі свайго нагласа.

На здымку — загадкава Урчынская сельская бібліятэка Я. Дзюдзі.

Тэкст і фота Я. МАКОУСКАГА.

СЮДЫ ПРЫЙДУЦЬ СТУДЭНТЫ

РУХ БЕЗ КІРУНКУ

Калі чытаеш вершы, сабраўшы ў новай кнізе Р. Тармоў «Абнаўленне», мільвалі звяртаеш увагу на рыфмы. Ва ўменні вышываць словы, да гучнай рыфмы мы, пэўна, аднаўдзем не шмат суперніку Р. Тармоў. Сапраўды, прыгадвае рыфмы з верша «Беларусь» якім адкрываецца зборнік: «зпростасца — простага», «спрашчасца — спрашчавасца», «марыла — белатарыя», «рашам — прагубе-ранам», «дзішчыл — матчы-ранам»... Неаднойчы звяртаеш увагу на гэтыя рыфмы, але і на гучнасць, на нечаканы асацыятыўны прыкладзенні і іншыя тэхнічныя знаходкі.

Аднак пакінем убакі на хвіліну рыфмы і ўвогуле тое, як гаворыць паэт. Паглядзім, што ён гаворыць. Чытаем, напрыклад, верш «Век дваццатае»:

Век дваццатае пракаляе новыя трасы
Па зямлі і па небе — да зорак
І будзе наш век, што да гэтага часу
Найцікавейшая траса — да сэрца людзін.

Так, «траса да сэрца» заўсёды была цяжкай, гэта даўно вядома. Яна, мусіць, будзе цяжкая і ў будучым. Дык што ж новага скажаў нам паэт, апроч гэтай бясспрэчнай і агучанай ісціны?

Не вядо асабліва зместу і ў вершы «Дарога», які нагадаем цалкам:

Дарога, распачытай з парога,
Кіруеш заўжды на далёкіх.
Ды як бы ні спынілася тут
Наперадзе нітройкінага ногі,
Наперадзе нітройкінага многа,
Наперадзе — зямля.

Малазастойным уяўляецца нам і цыкл вершаў «Веліч», які расказвае пра курортны ўражанні паэта. Аўтар, вядома, нядаўна адпачываў на поўдні, ля падножжа Каўказскіх гор. Пра гэта ён расказвае з экскурсійна-турэцкай лёгкасцю, абаяраючы нас самымі звычайнымі, павярхоўна ўражаннямі: мора, дэльфіны, горы, курортнікі.

Праўда, паэт, мусіць, і сам адчуваў, што гэтага для вершаў недастаткова, і імкнуўся надаць значнасць сваім замалеўкам. Ён, напрыклад, расказвае пра звычайнага плямуча-курортніка:

Тут не ў словах — у хвалых пафас,
Уразаецца ў іх, як нож, чычэны парус,
Берагі пакаіць усё ж... (Парус).

«Пафас — парус»... Хай даручым паэт, але ці не падганялася думка пад гэтую рыфму? Зрэшты, усё ў вершы выглядае мала прадуманым і адвольным. Чаму «не ў словах — у хвалых пафас»? Хто ці што «уразаецца ў іх, як нож»? І што ўвогуле хацеў сказаць паэт от гэтым «невядлічым парус, берагі пакаіць усё ж» — што малыя парусы не падганяюць берагоў? Пра гэта можна толькі здагадацца.

«Я ў вершах Р. Тармоў пакаўліваў што-така ўжо ўжо» (я — з жаласна казаны, а таму «ніччэ не пачэ» — з верша «На рукава гушка сонца») і неакрэслена. І таму цяжка, часам і немагчыма ўлічыць, хто ён, лірычны герой, чаго ён хоча, да чаго імкнецца, аб чым гаворыць, чым устрыжываецца і заклочаецца.

Пагартаем яшчэ старонкі кнігі. Верш «Чатыры гледачы тэатра»:

Азін шукае ў словах сэнсу,
Другі — у голасе пачуцці,
А трэці — у формачы цела сэнсу...
Чацвёртаму душы боць чутені.

Дзіўны падзел гледачоў! І дзе-ла чаго? Якая, зрэшты, розніца паміж другім і чацвёртым (боць душы — таксама ж паўчуде)?

Улі ГНІПАМЕДАУ.

Верш «Асенняя балада». Чытаем радкі:

Я шпалеў, я голыя страціў,
Я пхаліўся ішчэ да дымі,
Адмоўччэ носіў з машы
Пальчатку я гагоў паліціў.

Гаворка ідзе пра маці, пра вялікі чалавечы боль, а лірычны герой верша страіна далёкі ад гэтага; ён, бачыце, гуляе ў рыцарскіх палынах з вясення!

Верш «Над магіламі»:

Не далёка ад роднага дому
Магіла салдат невядомых...
Невядомы горад Цвікаў,
Мінагата ў ім магіл.
Я зладзіць, аборот чынам,
Я з аднаго камяню і зямлі.

Зноў жа, што гаворыць тут для аўтара гаворка пра «магілы салдат невядомых» ці магчыма выкарыстаць рыфму «Цвікаў — цыганам»? Дарэчы, калі б аўтар правільна назваў горад Цвікаў, ці была б тады ў героя патрэба «абрасціць цыганам» альбо чым-небудзь іншым.

І шчыра адны верш — «Перад наваліняцкі»:

У торным небе громам
На скрываўненні белых бун,
Не сцягнулася, пажырае,
Напэўна, шнодаць конныя рух.

Што будзе ноччу з парадзікаю?
Лепш і не бачыць, гле чаць,
Хаджу па беразе, і не чуюсь,
Рукі ў руцэ да болю сцяў...
Наўзгуба весега гайдакаў,
На хваліх сонца, як лашчэ.

Не зусім зразумела, хто тут парадзіка — неба ці мора. І тым больш незразумела, чаго ж руцэ так хвалюцца, «рукі ў руцэ да болю сцяў»?

Складанецца ўражанне, што не існавала ў сапраўднасці гэтых перажыванняў, што іх спаралілі то рыфмы, то выпадкова змысленыя прыпадзенні, то звычайныя павярхоўныя эмоцыі і нават не эмоцыі — толькі цені нейкіх уяўных перажыванняў.

Толькі там, дзе паэт звяртаецца непасрэдна да свайго рэальнага вопыту, характар яго лірычнага героя вывільваецца з большай якасцю. Тут можна назваць (праўда, з пэўнымі агаворкамі) вершы «Шпакоўня», «Час крыжалеўны», «Рачная вясна», «Шчаслівая» — яны гукаць больш натуральна і шчыра.

Спадабаўся мне і верш пра коней, якіх час змусіў забываць аб волі, аб стовпях прасторах. Запамінаецца ў вершы малюнак вольнага бегу коней:

Продкаў нібыта ўспомнілі,
Ян зашугалі трыма
Пеняй, прыбром, польмем,
Ветру адным парывамі.

У кнізе «Абнаўленне» ёсць і іншы верш «Рух», які зразумела, гаворыць не толькі пра скільнасць аўтара да падарожжаў:

Цяпер без руху — як без хлеба,
Куды і толькі ні пайду,
Трамвай, аўтобус
Маю паспороваць хаць.
Я і шчаслівы і шчыслы,
Гады за кругам робяць круг,
Наш век наўзрэмны,
Як і Зямля, мой сучаснік,
Як жывіць рух.

Як вядома, аўтар задавальнаецца толькі канстатацыяй: «нас жывіць рух». А як і чым жывіць рух, якая мета і кірунак гэтага руху?

Між іншым, думецца, што гэтае пытанне мае сэнс і да пэтычнай творчасці Р. Тармоў.

Улі ГНІПАМЕДАУ.

ДУХИ НЕКАЛКІ ДЭЯ

назад да Васіля Хомчанкі ўзвучыць яго напісаныя, п'яццацігоддзя невядомых чытаць, — я ду-хавы характар для яго для п'яццацігоддзя чытаць — дарослым і малым — яго творы.

Прыгадваецца апаваданні, п'есні, «Каця» — па імені гераіні, медыцынскай сястры Каці. Дзіўнага надзвычайна добра душы і ласкавага, спагадлівага сэрца, яна становіцца цвёрдай, мужай і адважай, не кідаецца ў рота і да наця выконвае свой абавязок — ратаваць параненых байцоў...

«Святло чаканне». Праз нагоды і выпрабаванні пратэста на чыстым вернасці свайму ка-

жыццю, і вернасці гэтай — на ўсё жыццё...

Апаваданне «Анісаў бор». Яно пра ляснога чарадзея Аніса, пра чалавек, які вырастаў на сваім вялікім лесе, які проста такі закаханы ў смаліцы, звычайна сасновы бор. Штодня хадзіць па лесе са стрэльбай. Аніс ні разу не страляў па якой-лі гушчы ці зверу, бо лічыць, што ён іх лес — срата, і ён — безмысленны салдат з апавадання «Шасці кіламетраў да апавадання» і «Шасці кіламетраў да апавадання», пакуль дайшлі да горада, паспяваючы зрабіць людзям шмат карыснага і прыемнага, пакінуўшы аб сабе добрую памяць у сэрцах тых, каму прышлі на дапамогу...

Хлопчыкі і дзівячкі (апаваданне «Суніцы») збярэць і прадоўжаць ідэю пасажыраў чыгункі — каб купіць адзіночку бабальцы падарунку...

Чыстоў Свідзёрскі, Лазавік, Зац, Зося, п'яццацілі беспры-злучна Спінка і Цімоша — абавязкі «Гром у ліпені» — безапаветна аддадзены справе рэвалюцыі, справе Леніна. Яны не шнадуць уласнага жыцця, абы толькі там, дзе панавала цэпра і галечка, расквітацца новае, шчаслівае жыццё.

І колікі і прыпамінаў, не мог успомніць апаваданні, у якім былі б людзі душныя надломленыя, з чарстым сэрцамі, абьякавыя і глухія да чужых б і гора.

Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

ЮБІЛЕЙ СЯБРА

Грамдасці Калмыцкай АССР адзначае п'яццацігоддзе п'яці Міхайла Хомчанка. У гонар Вялікай Айчыннай вайны М. Хомчанка змагався з фашысцкімі захопнікамі ў радах народных жыхароў Беларускай партызанскай брыгады, Гомельскага палітбюро, яе аддзялення камандзіра роты Мішкі Чорнага. Беларускія атаратары добра ведаюць М. Хомчанка як аўтэнтчнага пераказчыка нашай паэзіі на калмыцкую мову.

Прапануем увазе чытацкой новай вершы М. Хомчанка ў перакладзе на беларускую мову.

Міхайл ХОМЧАНКА

ПА СХІЛЬНАСЦІ, ПА ДУШЭЎНЫМ ЛАДЗЕ...

Васілю ХОМЧАНКУ — 50 гадоў

12 студзеня спаўняецца 50 гадоў п'еснініку Васілю Хомчанку. З гэтай нагоды прапануем Сябра п'еснініку Беларусі накірава-лі юбілейнае прывітанне, у якім, гаворыцца:

«Больш за дваццаць гадоў свайго жыцця Вы аддалі нялёгкай, але пачэснай службе ў радах Савецкай Арміі. Уздзяліліся ў ваю з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, сталі на варце нашай мірнай працы ў пасляваенныя гады. У час знаходжання ў арміі праявілі і Ваш літаратурны талент. Жыццёвыя ўражанні і назіранні далі багацце матэрыялаў для творчасці.

Вашы творы вельмі адрасавана юнаму чытачу. Зборнік апаваданняў «Наша вяспра», «Рукавіцы генерала Даватара», «Чырвоны мак», «Твае часнае слова» і іншыя Вашы кнігі знайшлі шырокае кола чытачоў. Карыстаюцца папулярнасцю і творы, напісаныя для дарослых, у тым ліку аповесць «Гром у ліпені». Ваша творчасць вызначаецца гарачым патрыятызмам, служэцкай камуністычнай выважаннасцю.

Мы радыя бачыць Вас, дарагі Васіль Федаравіч, у росквіце творчых сіл. Ад успа-меч сэрца жадаем Вам здароўя, доўгіх год жыцця, добрага творчага настрою, радасці ў жыцці».

Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» таксама віншуе юбіляра, жадае яму добрага здароўя і новых творчых поспехаў.

Хістны і вернасць гэтай — на ўсё жыццё...

Апаваданне «Анісаў бор». Яно пра ляснога чарадзея Аніса, пра чалавек, які вырастаў на сваім вялікім лесе, які проста такі закаханы ў смаліцы, звычайна сасновы бор. Штодня хадзіць па лесе са стрэльбай. Аніс ні разу не страляў па якой-лі гушчы ці зверу, бо лічыць, што ён іх лес — срата, і ён — безмысленны салдат з апавадання «Шасці кіламетраў да апавадання» і «Шасці кіламетраў да апавадання», пакуль дайшлі да горада, паспяваючы зрабіць людзям шмат карыснага і прыемнага, пакінуўшы аб сабе добрую памяць у сэрцах тых, каму прышлі на дапамогу...

Хлопчыкі і дзівячкі (апаваданне «Суніцы») збярэць і прадоўжаць ідэю пасажыраў чыгункі — каб купіць адзіночку бабальцы падарунку...

Чыстоў Свідзёрскі, Лазавік, Зац, Зося, п'яццацілі беспры-злучна Спінка і Цімоша — абавязкі «Гром у ліпені» — безапаветна аддадзены справе рэвалюцыі, справе Леніна. Яны не шнадуць уласнага жыцця, абы толькі там, дзе панавала цэпра і галечка, расквітацца новае, шчаслівае жыццё.

І колікі і прыпамінаў, не мог успомніць апаваданні, у якім былі б людзі душныя надломленыя, з чарстым сэрцамі, абьякавыя і глухія да чужых б і гора.

Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі з Васілём Федаравічам у яго рабочым кабінце, а скарэй яму пра гэта.

Былі і пачаў ён, і ўсё мы перакананы, што пераважна большасць савецкіх людзей — людзі сумленныя, шчырыя і працавітыя. Карацей, харошыя людзі — у самым шырокім сэнсе гэтага слова. Нармальна, што мы, п'еснінікі, і пішам пра іх, гэтых харошых людзей. Ну, а што датычыцца чэра асабіста... Справа ў тым, што зусім нядаўна я зноў пагоны, звольніўшы ў запас, пра-служыўшы ў Савецкай Арміі дзесяці год з п'яццаці дзясці пражыткаў. Быў я вайсковым юрыстам. А юрысты, у тым ліку і вайсковыя, часцей даводзіцца мець справу з людзьмі...

Якіх людзей? — Дык, значыць, от гэта, вядома, найперш і характэрна для творчасці п'еснініка — прага падзіліцца з іншымі сваёй радасцю ад сустрэч з харошымі людзьмі. Так, слаўныя людзі, сумленныя, працавітыя, верныя ў дружбе і каханні, насляюць старонкі твораў і кніг В. Хомчанкі.

Пасля, калі мы сядзелі і гутарылі

